

щина се е подклаждала не отъ мѣстното духовенство, между което, впрочемъ, е имало вѣщи знатоци на гръцкия езикъ, но отъ тукашнитѣ „елински учители“.

Тоя порядъкъ на нѣщата не е старъ и датира само отъ XVIII-я вѣкъ, и то отъ втората му половина. Нека забѣлѣжимъ, че това гръкоманско зачало у насъ не случайно съвпада и съ началото на самото гръцко национално възраждане. Лишени отъ национални ръководители, ние паднахме духовно не само подъ Цариградската патриаршия, но и подъ Ватикана¹⁾.

Католишката пропаганда, която е дѣйствувала у насъ най-вече чрѣзъ орденитѣ на Рагузкитѣ славяни, бѣ въ най-силния си развой прѣзъ XVI-я и XVII-я вѣкове. Не само Пловдивско и западна България, между София и Никополъ, но и голѣма часть отъ сѣвероизточна България бѣше за сѣгната отъ тѣхъ (подъ Никополския диоцезъ сж влизали: Ruzich — Русе, Hrazgrad — Разградъ, Provato — Провадия, Scymnyn — Шуменъ, Tarnovo, Marlnopoglczi, Luxani Superiori, Luxani Inferiori, Barnosovo, Peti Kladenczi, Tarniceviza, Brestovacze, Bieglani. Orehyc. (p. 137 - 138 отъ *Бакшичъ*, въ Acta Bulgariae Ecclesiastica).

Католишката пропаганда въ сѣвероизточна България пропада съ неуспѣхитѣ на българскитѣ възстания, а най-вече съ турскитѣ насилия надъ тукашнитѣ българи въ края на XVII-я вѣкъ. Покатоличенитѣ българи се влияеха по езикъ отъ рагузянитѣ, тѣй както и гръкоманствующитѣ българи се влияеха отъ самитѣ гърци.

Католишката пропаганда най-слабо е била застѣпена въ юго-източна България. Въ Сливенъ нѣма никакви слѣди отъ нея. Чуванитѣ тукъ „*Бошнаци*“, сж били чисто и просто търговци, а не и Ватикански агенти или въобще религиозни пропагандисти.

Бидейки не едновѣрци съ турцитѣ, послѣднитѣ, като наши господари, не се грижеха за училищата или черквитѣ ни. Тѣ бѣха по-невѣжи отъ насъ, но отъ прѣдишненъ *български народъ*, ние се обърнахме на жалкъ отломкъ отъ „стадо“, наречено *християни*.

Казаното *въобще* за българитѣ ще се различава твърдѣ малко отъ това за отдѣлнитѣ краища. Намѣсти, било пора-

¹⁾ Когато Сливечъ падналь подъ Одрин. митрополитъ, пострадала съ него и цѣла юго-източна България. Въ с. Дермендере (К. Агашко) е била намѣрена една интересна забѣлѣжка върху единъ служебникъ, печатанъ въ Венеция прѣзъ 1554 г., а славянската забѣлѣжка е отъ 1784 г. Въ нея се казва, че Одринския владика дигналь попа на селото (Проданъ), а на негово мѣсто пратиль «попъ Атанаса грекъ и на други села дойдоха попове се греци и книги болгарски гориа». Ср. *Димитровъ*, Кн Бълг. I, 159. Това отчасти се отнася и за насилията на гръцкото духовенство върху старобългарскитѣ паметници въ Сливенско.